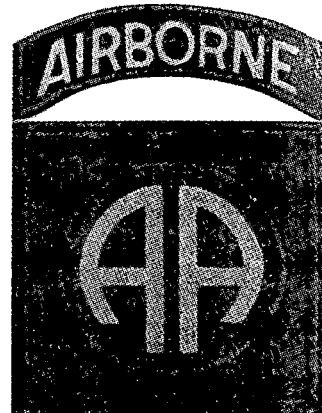

„צניחת-לילה“

סא"ל יהושע נבו

חידש הלה את אשו לעברו. דבר זה זיעזעו. המלחמה נראתה יותר מדי אישית. לפיכך הוסיף לשכב, בציפיה למטוסים נוספים שמעופם ימשוך את האש אליהם.

הוא ראה צנחנים קופצים מעט מערבה — ונע אף הוא לכיוון זה. 20 הדקות הראשונות לא עבר למעלה מ-100 מטר. הוא לא פגש בנפש חיה פרט לבהמה שדהרה דהירה מטורפת.

אש מרגמות סגרה עליו. שש פצצות. מטוסים נוספים הגיי עו — המרגמות פסקו לירות. ואז, להפתעתו, חזר אליו כוחו. הוא התרומם והחל לצעוד.

כשנע לאורך המשוכה. ניחש יותר משהרגיש את נוכחותם של אנשים מעברה השני. הוא הציץ מבעד לפרצה וראה שניים שגבם מופנה אליו. הוא לחץ על הצרצר המכני להזיז דהות, אך האנשים השתטחו. הוא התלבט: „מה עליו לעשות?“ עוד הוא חוכך בדעתו ומתחת לסנטרו הושטה יד וצרצרה בצרצר. כל המתח חלף ופג.

לכל הרוחות! לאן אתם הולכים? — שאל. האדם בקרבתו ענה: „מחפשים את קסידר“. היה זה הקשר שלו. האחרים היו הרץ וצנחן זר.

כך התחיל קסידר ב-01.30. כחמש שעות לפני שעת ה-ש, לכנס את הגדוד הראשון של הרגימנט ה-502 של הדיביזיה ה-101. כמוהו היו נאספות אותה שעה אלפי חוליות צנחנים פזורות לביצוע משימותיהן.

בזה פותח ס.ל.א. מרשל את תיאור המבצעים בגזרת הדיביזיה ה-101 בספרו „צניחת-לילה“.

„הטיסה מאנגליה היתה שלוחה. קסידר, המג"ד, הופתע לגלות, שמרבית אנשיו ישנים. אם כי, בעצם, הדבר היה טבעי למדי, שהרי היו סחוטים מההתרגשות שבהמראה.

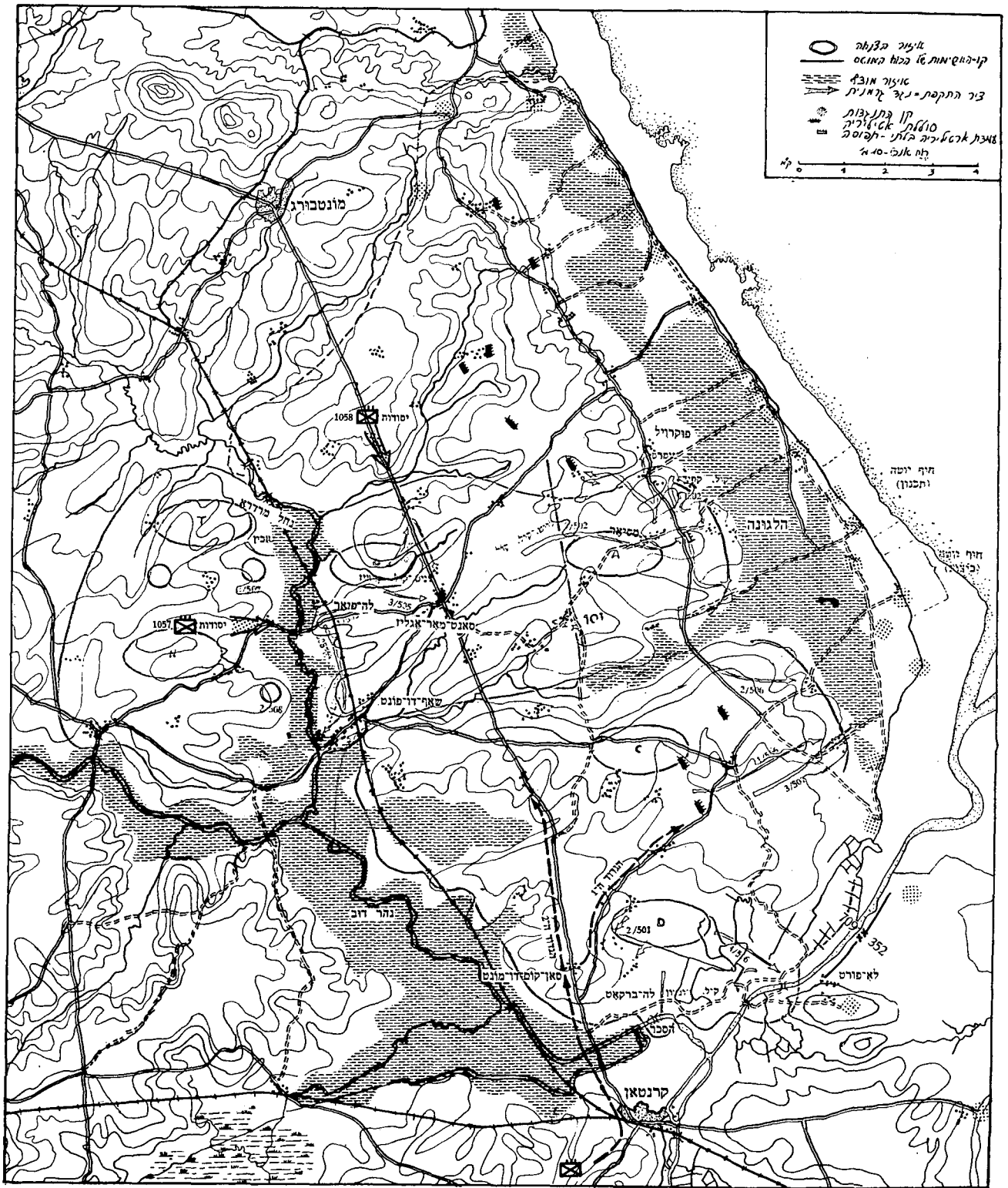
כשחלף המבנה מעל איי התעלה הבחין קסידר לראשונה באש נ"מ, אך היא היתה מרוחקת. כשעברו את חוף נורמנדיה זהרו כדורים נותבים בקרבת ה"דקוטה". הם נכנסו לערפל. האש הנ"מ פסקה; אך ערפל זה פיזר את המטוסים. שש דקות לפני הגיעם לשטח-הצניחה התחדשה האש; וכשקפץ קסידר, לאות „ירוק“ — הצטלבה אשם של 3 מק"בים הישר מעל לראשו. תחילה תקפו הלה, שפג לאחר מכן בחשבו; הם יורים מן-הסתם אל המטוס. רעיון זה הקל עליו איכשהו, אך כדורים נותבים אלה ליווהו ולא הרפו ממנו כל משך ירידתו. לפתע הרגיש שמצנחו נתפס בצמרת עץ. עקביו ספק התחככו בקרקע, כשבבת אחת נמתח ונישא שוב לחלל. אך לאט-לאט נכפף הענף ממשקלו; לאחר דקות של מאבק נפל פרקדן ליד צומת-דרכים.

אחד המק"בים הפנה אשו אליו. הכדורים ניתזו מהקרקע במרחק של כמטר מראשו. תשוש ממשחק הנדנדה עם העץ, ומסובך עדיין בריתמתו, לא היה בכוחו אף לנוע לעבר התעלה שבקרבתו.

לאחר שחזר אליו מעט מכוחו, שחרר רימוני-יד מתוך כונה להטילו על המק"ב; אך מטוס שהופיע ברקיע גרם לאש שתוסט למעלה והוא החזיר את הרימונו.

הוא השתחרר מריתמתו והחל לחול לעבר השדה. רוצה היה לשכוח את המק"ב, אך בטרם הספיק לנוע 20 מטר וכבר

אזורי ההצנחה והיעדים — על רקע מערך העוצבות ועמדות-החוף הגרמניות

החצים בצבע ירוק מראים את פעולותיהם של מספר מפקדים המוזכרים ברשימה. הביצות של הנהרות דוב ומדרע מובלטות במרכז המפה וכן צוינו בהבלטה הביצות באזור החוף — „הלגונה“. פרט מענין הוא שהכוח הגרמני שחנה מדרום לקרבנטאן ושלחם בנוחתים מן-האוויר — היה יחידת-צנחנים.

ספר זה, שהופיע ב־1962, מתאר את פעולות הצנחנים האמריקניים בפלישה לנורמנדיה. תיאור הנעשה 17 שנה לאחר־מעשה נראה, לכאורה „מחזן לזמנו“. וכי מה ראה המחבר — שנודמנו לו בינתיים קוראיה וסיני — לחזור ולהזקק למלחמה „נשכחת“ זו?

וכאילו לא די בזאת, עוד בחר לתאר מתוך אותה מלחמה צניחת־לילה של שתי דיביות — פעולה שלא חזרו עליה באותה מלחמה, ונביאים־שבאופנה טוענים כי לא יחזרו אף במלחמות־האטום העתידות.

✱

תשובה לספקות האלה ניתן למצוא בספרו של גנ. גאבין „לוחמת כוחות־מוטסים“: „עליונות — פירושה שליטה באויר. שליטה באויר — משמעותה היכולת להפעיל כוחות־מוטסים בכל פינה בעולם“. עם זאת אומר הוא: „בעידן האטום תהיה הפעלתם של כוחות אלה שונה — כשם ששונה יהיה אופן הפעלתם של שאר סוגי הכוחות; כלומר — הפעלה בפיוור“. במבצע „נפטון“* — הפלישה לנורמנדיה ב־1944 — השתבש הצניחה והכוחות התפזרו לכל עבר. אך לא רק בשל אותו פיוור שלא־במתכון יש ויש במבצע לילי זה שיעור חשוב לדמותם של מבצעי כוחות־מוטסים — שיהיו בודאי בין החוליות המכריעות בכל מלחמה בעידן האטומי. כאמור, ערכו של מבצע זה רב לא רק ללימוד סוגית הפעלתם של כוחות־מוטסים במלחמת־העתיד. יתכן כי שבעתיים רב הוא לקוראי במה זו, המתעניינים במבצעי כוחות־מוטסים

אף בתנאי מלחמה „קונבנציונלית“, וגם במצבים של העדר עליונות באויר — כלומר, מבצעי לילה. כי פרט לסיציליה ביולי 1943, כאשר שולם שכר־לימוד נורא עבור משגים של ראשונות וחפוש־דרך, לא נערך אף מבצע של הצנחה רבת־הקף, בלילה, פרט ל„נפטון“.

לא רק בלקחי תכנון ברמה האסטרטגית והאופרטיבית, ובלקחי שיתוף־פעולה בין־זרועי, טמון לקחו של מבצע זה. המתבונן בו לומד לקחים הרבה אף בתחומי לחימה, מנהיגות וארגון.

רוב החיבורים הדנים במבצע זה, דנים ברמות הגבוהות. בפרטם פה ושם אירועים ברמה נמוכה יותר. דרך זו יפה למבצעים רבי הקף; אך אין זה כך במבצעי יחידות־מוטסות — בפרט בניתוחו של מבצע מפוצל ומסובך כמבצע שלפנינו. שכן, כאן טמון ערכו המיוחד של ספר זה. בגלל סיבות שעוד נעמוד עליהן, התפצלה הלחימה ביממות הראשונות — והיא עיקר ענינו. לחימה זו של יחידות קטנות אשר נטלו על עצמן לבצע משימות־התקפה גדודיות — לא השתתפו בה השתתפות פעילה אלא עשרות ספורות של צנחנים.

כיצד מתאר מרשל את לחימת היחידות הקטנות? הוא בונה את התיאור „מהפרטים אל הכלל“ בנותנו פה ושם רקע של התמונה הכללית. אך פיוורו של רקע זה בעשרות סיפורים, מקשה על גיבוש התמונה הכללית.

לכן נראה לי כי נעשה שירות לקורא אם נפרוש כאן אף את היריעה הכללית של המבצע.

השיקולים העקרוניים להפעלת הכוחות המוטסים

דיביות על מעברי הסאנה בקרבת פריס. כוח זה יתוגבר בדרך האויר, וכך יתעצם. המגמה העיקרית בתכנית זו היתה לרתק את עתודות האויב הרחוקות — ולמנוע בעדן מלהפריע לא רק לנחיתה אלא אף לפריצה מראש־החוף. איזנהאואר הסכים לעקרון של הפעלה מרוכזת לחכלית אסטרטגית, אך שלל את העיתוי; לדעתו לא יוכלו הנוחתים מהים להתחבר עם ראש־האויר במועד סביר. לכן, אמר, מועדו של מבצע מעין זה הוא רק לאחר שיתבסס ראש־החוף והכוחות שבו יהיו נכונים לפריצה החוצה.

הדעה הרביעית, אשר היא שנתקבלה, גרסה הפעלה מרוכזת — אך לצרכים „טקטיים־אופרטיביים“. התכלית העיקרית היתה לבדוד את חוף־הנחיתה — אך מעתודות קרובות; והמטרה החשובה היתה לסייע לנוחתים מהים על־ידי תפיסת מעברים הדרושים להתקדמותם המידית ועל־ידי שיתוק הארטיקלר של האויב.

על־כן נתגבשה תכנית, לפיה תוצנח דיביונה בריטית להבטחת אגפו המזרחי (החשוף) של הכוח הבריטי. ואילו שתי דיביות אמריקניות (ה־82 וה־101) תוצנחה במערב, כדי לנתק את חצי־האי קוטנטאן כולו. לאחר שאוכנה הדיביונה הגרמנית ה־91 במערבו של חצי־האי, שונתה המשימה של הדיביונה ה־82 והיא הוצנחה ליד הדיביונה ה־101 כשמשימתן העיקרית — בידודו של חוף־יוטה. יחידות־צנחנים אחרות של בעלות־הברית נועדו למשימות „קומנדו“ ומודיעין.

תכנית מבצע „אוברלורד“ היתה לנחות מהים בחמישה חופים בנורמנדיה. משימת הכוח שנחת במערבי שבחופים אלה, חוף „יוטה“, היתה לכבוש את חצי־האי „קוטנטאן“ ולפתוח את גמל שרבורג.

דעות שונות ומשונות שררו באשר לשימוש שיש לעשות בכוחות־המוטסים. אסכולה אחת, שדובריה היו מ„מפקדת הפעולות המשולבות“, שללה כל השענות בנחיתה ימית על כוחות־מוטסים. לדעתם התלות הרבה של כוח־מוצנח בתנאי מזג־האוויר, השונים מאלה הדרושים לנחיתה ימית, עלולה להביא לידי שואה אם ישלבו פעולות אלו באלו. גם מפקד כוחות־האויר של „אוברלורד“ שלל הפעלת צנחנים. לדעתו עלולות אבידות מטוסי־התובלה לעלות על חמישים אחוז „במבצעים ספקולטיביים כאלו“.

אסכולה שניה, מצות־התכנון ל„אוברלורד“, חזתה את הפעלת הצנחנים כשהם מופצלים למשימות טקטיות — שעיקרן כייבוש קאן, השתלטות על גשרים ופעולות נוסח „קומנדו“ נגד ביצור־חוף.

גישה הפוכה לחלוטין ייצג גנרל ארנולד. צנחנים, כמו שר־יון — כך אמר — יש להפעיל במרוכז ולהכרעה אסטרטגית או „אופרטיבית־אסטרטגית“. תכניתו היתה להצניח שלוש

* שלב־הנחיתה — של העברת הכוחות המוטסים והמושטים לחוף־נורמנדיה, והיאחותם הראשונה בו — של מבצע־הפלישה „אוברלורד“.

הקרקה

מבט על נוף טיפוסי של ארץ-ה"בוקאג"

חיות, על-גבי סוללות-אדמה נמוכות, האופייניות לארץ-בור-קאג" זו. הללו מנעו תנועת רכב והגבילו במאוד את התצפית והאש. למשוכות אלה נודעה השפעה מכרעת על התארגנות הכוחות לאחר הצניחה והן שגרמו לאופים המשובש של המבצעים.

שני גורמים קרקעיים השפיעו השפעה מכרעת על התכנית — ועוד יותר על הביצוע, של יחידות הצנחנים: המים; המשוכות. גבעות-החול שב"חוף-יוטה" משתרעות לרוחב 100—150 מטר מן הים. אחריהן מתחילה רצף עה בלתי-עבירה של לגונות וביצות, שרוחבה כ-3 ק"מ. רק ארבעה דייקים מובילים על-פני הביצה לפני הים; ומור בן שתפסתם של ארבעה דייקי-מעבר אלה נקבעה כמשימה חשובה. הנחלים מדרגא ודוב, הזורמים במעין קשת סביב ה-גזרה, התרחבו תודות להצפה מלאכותית לרוחב של עד 1000 מטר, ושימשו כרצועת-בידוד שניה לאיזור שמאחורי "חוף-יוטה". ברור ששליטה על מעברי-

הם של הנחלים היתה בעלת חשיבות מכרעת. שטחים מוצפים אלה, שהיו למעשה ביצות עשירות צמחיה, נראו בתצלומי-האוויר כשטחי-מרעה ירוקים, אידיאליים להצנחה; דעה, שאלה שנחתו לתוכן (ורבים מהם אף טבעו בהן) התקשו לקבלה. השדות שבגזרה תחומים למלבנים קטנים על-ידי גדרות-

האויב

בת הצנחנים ה-6 ומעט כוחות שריון. יסודות של הדיביזיה ה-352 נכנסו אף הם לגזרה. הגרמנים מכשלו את השטחים כנגד צנחנים, בעיקר על-ידי "אספרגוס-של-רומל" — מוטות שראשיהם מחוברים בתיל (בתוך זה — תיל מפעיל מוקשים). היחידות תורגלו בלחימה נגד צנחנים; אחת היחידות נמצאה בעיצומו של תרגיל כזה כאשר החלה ההצנחה.

האחריות לגזרה, שבה קבעו האמריקנים את אחד מחופי הנחיתה שלהם — את "חוף-יוטה" — נמצאה בידי הדיביזיה הגרמנית ה-709, שחלק מגייסותיה היה בקו-החוף וחלקם נמצא מפורז בכפרים שבעומק הגזרה. גייסות אלה היו בעלי רמה נמוכה וברובם חסרי תובלה.

כן נמצאו בגזרה מספר ניכר של סוללות תותח-יבשה, תותחים נ"מ ותותח-חוף. במרחק לא רב נמצאו עתודות הקורפוס והארמיה — שעיקרם הדיביזיה ה-91 (שנוכרה לעיל), וחטי-

מבנה הכוחות והתכנית *

חטיבה 505 — צניחה בשטח "O" ממזרח למדרגא, כיבוש סאנט-מאר-אגליו על-ידי גודד אחד, תפיסת מעברי לה-פיאר ושאף-דו-פונט ואבטחתם על-ידי שני הגדודים האחרים; חטיבה 508 — צניחה ממערב למדרגא בשטח "N", הקמת מערך-הגנה לדרום ולמערב והריסת שני גשרים בדרום; חטיבה 507 — צניחה ממערב למדרגא בשטח "T", הקמת מערך-הגנה לצפון ולמערב וסיוע לחט' 505 באבטחת גשר לה-פיאר.

* בקשר למקומות שיוזכרו להלן — עיין במפה בעמ' 8.

הדיביזיה ה-82

משימת הדיביזיה ה-82 היתה לאבטח את הגזרה הצפונית מערבית של איזור "יוטה" על-ידי תפיסת היעדים שיפורטו להלן. משימות החטיבות היו:

הדיביזיה ה־101

משימת הדביזיה ה-101 היתה לאבטח את אגפו הדרומי של כוח הנחיתה על ידי תפיסת גשרים על הדוב והריסתם ועל ידי אבטחת המעברים.

איגוד כוחות הדיביזיה ולוח-הזמנים למבצע היו:

6670 צנחנים מ-3 חטיבות צנחנים, גדוד חת"מ מוצנח ומחלקות הנדסה יצנחו בשעת ה"ש" פחות 5.

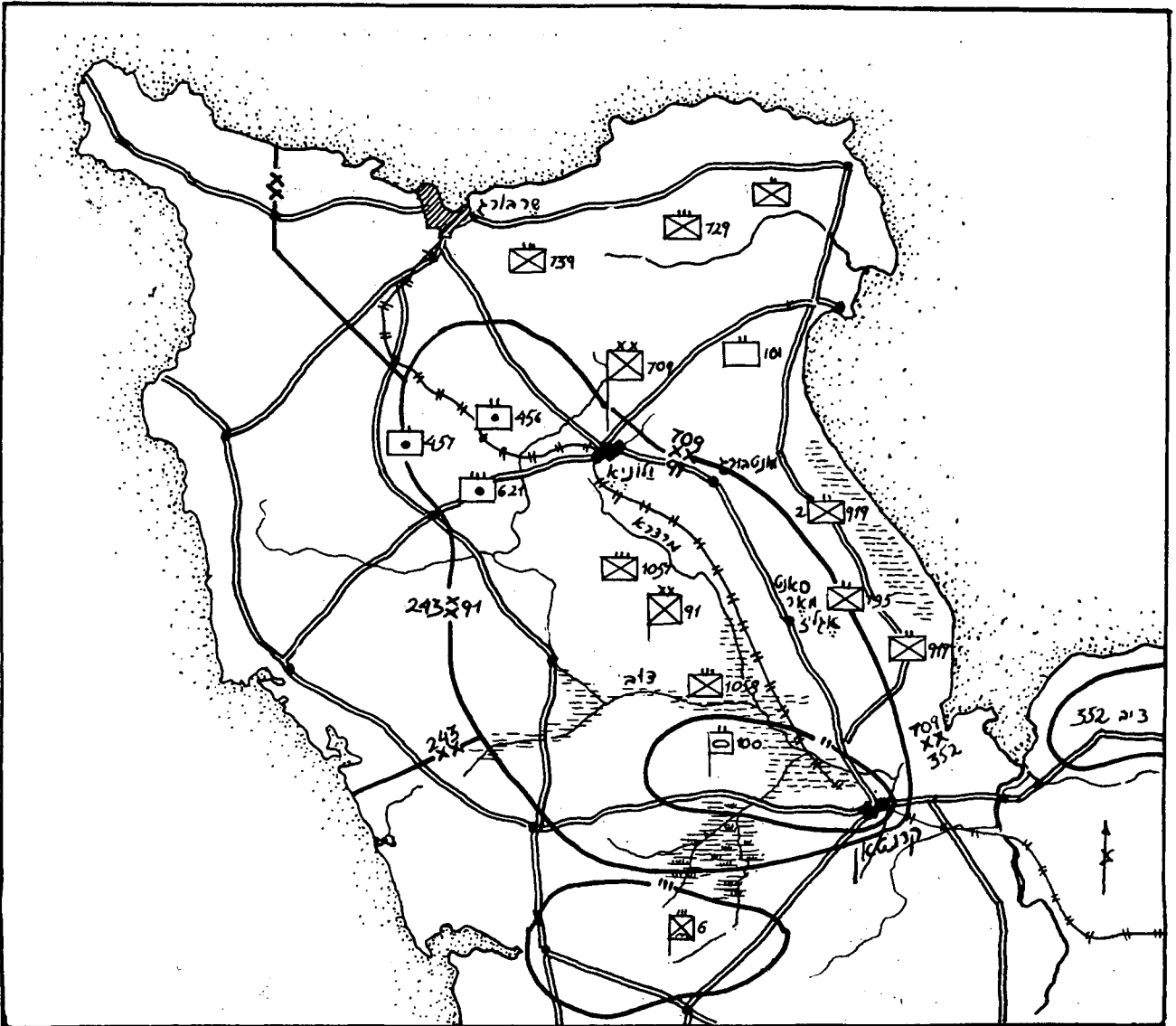
עם שחר, ב"ש" פחות 2, יתוגבר הכוח באמצעות 51 דאוני
 "ואקו" ובהם אנשי מפקדה ותותחים נ"ט. רכב וקשר למפקדה.
 ביום ה"ע" שעה וחצי לפני השקיעה, ינחתו 32 דאוני, הורסה"
 ובהם אנשי מפקדה וקשר נוספים וכן ג"פים בשביל החטיבות.
 חטיבת נחת-הדאוני, 2 גדודים של תותחי-שדה מונחתים.
 יחידות נ"מ, נ"ט, הנדסה ושירותים — גועדו לנחות מהים
 ב"ע" + 1.

עם שחר יום ה"ע" נועדו לנחות כ-50 דאונים ובהם תותחים
נ"ט, רכב־קשר ואנשי מפקדה.
כוח "הואל" בהרכב של פלוגת טנקים, מחלקת סיור ממונעת
ופלוגת נוחי־דאונים — נחיתה מהים בצהרי יום ה"ע" כדי
לתפוס את שטח "W" ולאבטח את נחיתה הדאונים בו,
עם ערב.

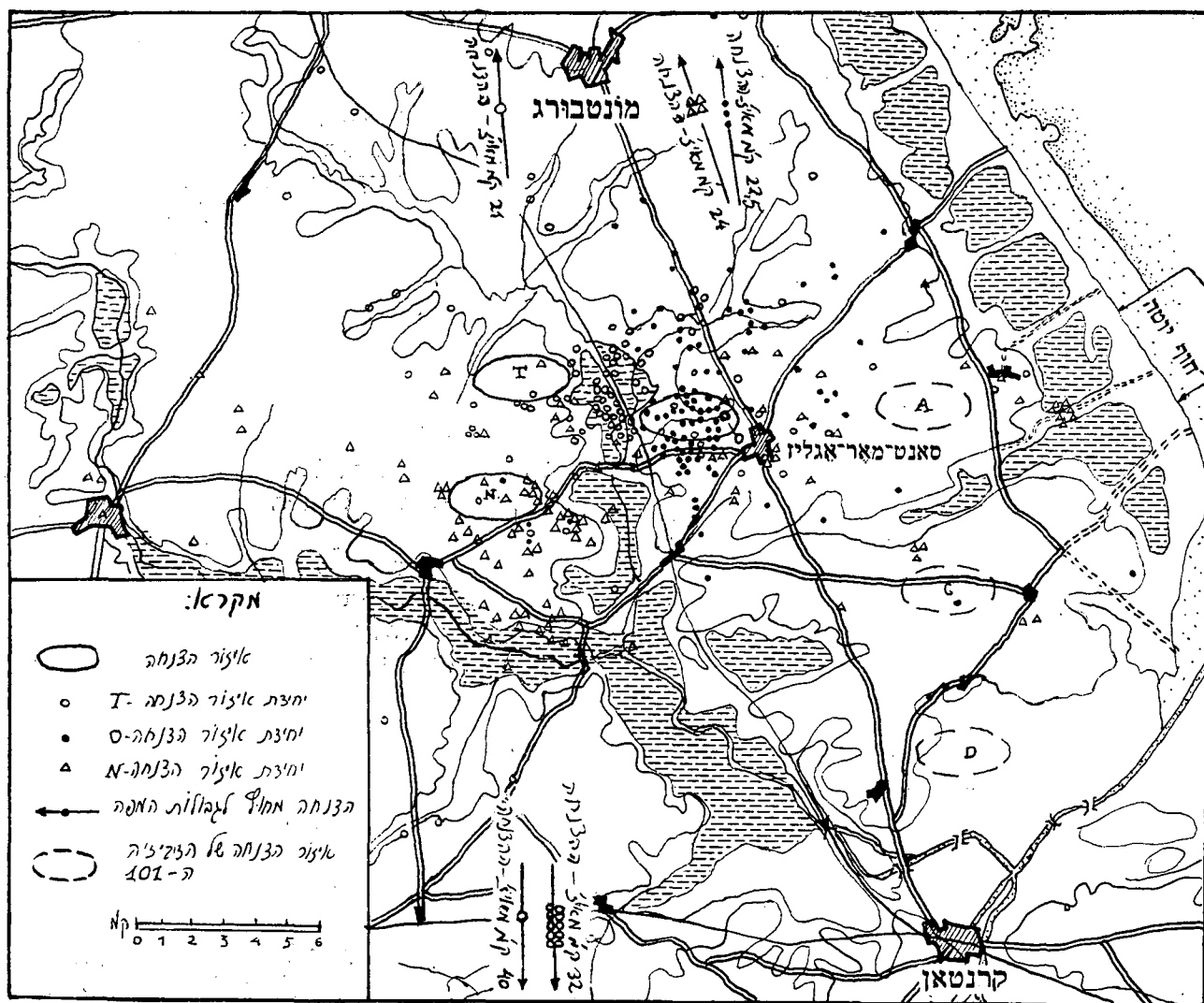
חטיבת דאונים ויחידות מונחתות אחרות. — נחיתה 60 דאונים
שעה וחצי לפני השקיעה ביום ה"ע. בעוד מרבית החטיבה
נוחתת בבוקר יום ה"ע ועוד 1 ומשמשת עתודה דיביזיונית.
מענין לציין כי גנרל גאבין, סגן מפקד הדיביזיה*, צנח בגל
ראשון כמפקד כל הכוח המוצנח עד לבואו של רידג'יי,
בדאון עם שחר. מששונתה התכנית ורידג'יי צנח אף הוא —
לא שונן סדרי הפיקוד...

* לאחר מכן שגריר ארה"ב בצרפת.

מערך הכוחות הגרמניים בגזרות הפעולה של שתי הדיבizioות האמריקניות המוצנחות.

12

מפה המראה את פיזורם של דבוקות אנשי הדיביזיה ה-82

הביצוע

המרדף. לעומת זאת, היה סימון השטח לחטיבה 505 מדויק וטייסי הסדרה שלה, אם כי התפזרו לכל עבר, חזרו בסיבוב נוסף והצניחו את רוב החטיבה באיזור המיועד. אכן, חטיבה זו הייתה היחידה בדיביזיה שביצעה משימתה.

ההתארגנות והפעולות בגזרת הדיביזיה ה-82

עמדנו כבר על התקלות בסימון שניים מתוך שלושת שטחי הצניחה החטיבתיים של הדיביזיה. אירועים אלו היוו רק קב אחד בפורענות שנפלה בחלקם של הצנחנים. העננים והאש הנ"מ קבעו, למעשה, את גורל ההצנחה; וכפי שנראה — אף עיצבו את דמותם של המבצעים ביממות הראשונות. נוסף למטוסים שנפגעו, הם ונוסעיהם, גרמה האש לתמרונים חמיקה (שביצועם נאסר באיסור חמור!), כך שהמטוסים התפזרו לכל עבר. המפה בעמוד זה מראה עד לאילו ממדים הגיע הפיזור.

פעולות הסמנים

הסמנים של שתי הדיביזיות צנחו לפני עלות הירח. העננים והאש הנ"מ גרמו לכך שבמקומות רבים לא הוצנחו הסמנים במדויק. אם נזכור כי הם הוצנחו רק חצי-שעה לפני הכוח העיקרי, נבין כי טעות בשני ק"מ עלולה הייתה לסכל את סימון שטחי-הצניחה. רבים מהם איבדו את ציוד הסימון, שקשה היה לאכנו בגלל הביצות והמשוכות.

פעולת הסמנים של הדיביזיה ה-101 התנהלה ברובה לפי התכנית. ואם כי הסמנים בחלקם לא הוצנחו במקומם המדויק, סימנו את השטחים באזוריהם בתחום של 1–2 ק"מ מהמקור מות שנקבעו.

לא כן היה בדיביזיה ה-82. שטחי-הצניחה של החטיבות 507 ו-508 היו תפוסים עליידי אויב, דבר שמנע מהסמנים הצבת התמרורים במקום ובמועד. עובדה זו תרמה לאיחור במתן ה"ירוק" וגרמה להצנחת חלק ניכר מחטיבה 507 לתוך

חזרו אלי לאחר 45 דקות! לאחר שעה עמדו לרשותו 108 איש מגדודו וצרפתי שיכור. אם כי היה שיכור, היה הצרפתי „קניה טובה“; שכן, לא זו בלבד שמסר כי בעיירה מצויה רק פלוגה גרמנית אחת, השומרת על מפקדת האיזור ועל שאר המתקנים, אלא אף התנדב לשמש כמורה-דרך לכוח... קראו חילק את הכוח לשתי פלוגות, שנצמדו למשוכות משני צדי הדרך. העננים שהקדירו את פני השמים הוסיפו מסתור; וכך הצליחו לנוע בחשאי ובמהירות, כשקראו שומע את המשקפים הותיקים מחרפים את המפגרים שבין החדשים בגדוד. לאחר כ-30 דקות נמצאו במבואות העיירה. קראו שלח 6 חסימות, על כל דרכי הגישה, משום שלא ידע אם ניתן לסמוך על הימצאות יתר כוחות החטיבה במקומותיהם. הוא קבע לגוף העיקרי זמן של 45 דקות להתגנבות, עד שתתמקמה החסימות. לאחר מכן, אמר, יתחילו בטיהור; והוסיף: „אין יורים עד הבוקר, משתמשים רק ברימונים, בסכינים ובכידונים!“

הכל הלך קל למדי, לא היתה שום לחימה מבית לבית. הגרמנים נחרו במיטותיהם עד שנותרו מתוכן 30 מהם נשבו, אחד עשר נורו; והנותרים, שלא נמנו, נמלטו באפולולית כלפי דרום...

באשר לפעולות יתר היחידות יש לציין את הדברים הבאים: הגדוד הוא שנקבע כיחידת-היסוד להתארגנות לאחר צניחה ולתנועה ליעד. המשימות ברובן היו פלוגתיות או דו-פלוגתיות, כאשר כוחות בעצמת מחלקה וכיתה מיועדים לחסימות ופטרוול. הגדודים ברובם לא הצליחו לארגן עד לבוקר אלא כ-100 איש.

הגדוד הראשון של חטיבה 505 (שכל עצמתו — כפלוגה) נלחם על כיבוש החוה ששלטה על מעבר (דייק וגשר) לא-פיאך שעל הנחל מרדרא. במקום זה התנהלו קרבות שהיו עקובי דם לאמריקנים. מחמת „ערפל הקרב“ תקפו כאן כחצי-תריסר יחידות מחטיבות שונות, בזמנים שונים מבלי שיהיה תיאום ביניהן; דבר זה נגרם בעיקר על-ידי חוסר הקשר — ועל-ידי המשוכות, שהסתירו יחידה אחת מעיני רעותה. יש להבין את פלצותם של האמריקנים כאשר נודע להם, לאחר מעשה, כי כל הכוח הגרמני בלא-פיאך מנה 18 גרמנים (הגרמנים הראשונים שהוצבו במקום זה במשך כל ימי מלחמה השנייה!).

יתר כוחות הדיביזיה היו למעשה פזורים; והמעטים שרוכזו הונעו בתמרונים סרק שונים על-ידי המפקדות, שחסרו כל קשר וכל תמונה של המצב.

אחד התיאורים המרשימים בספרו של מרשל הוא תיאור נחיתתה של חטיבת הדאונים במוצאי יום ה-„ע“. כאמור, היה צריך הצות-המשורין לנחות מהים כדי לתפוס שטח זה, אך כוח זה נבלם בדרכו. הדאונים נחתו סביב מתחם גרמני, אנשיהם נפגשו באש הגרמנים, חלקם נפגעו וחלקם נפוצו לכל עבר.

את התהווה-וזהו של אותו יום בגזרת הדיביזיה ה-82 ניתן ליחס לחוסר השליטה של המפקדות. על-אף תקלות הפיזור בצניחה, יתכן וניתן היה לשלוט בכוחות לו היו בנמצא מכשירי-קשר, שהרי כל קשר עין ושמיעה כלשהו בין הגופים השונים נמנע בשל המשוכות. לעתים נלחמו שתי יחידות במרחק של ק"מ אחד אחת מרעותה, מבלי שתדענה זו על

ואמנם, היו יחידים וקבוצות שהתחברו לאחר ימים ושבועות — שלא לדבר על 50 דבוקות שאבדו לחלוטין רק בשעת ההצנחה.

אך גם בזאת לא נמלאה סאת הפורענות. שכן כאן נכנסו לפעולה שני הגורמים הקרקעיים שהוזכרו: המים — והמשורכות; ויחד עם פעילות האויב שעל הקרקע גרמו הללו תוהר ובוהו שעוד יתואר להלן.

כבר עמדנו על הטעות שבפיענוח משמעות השטחים ה„ירוקים“ (למעשה — ביצות) על-יד המרדרא. והנה, למרות הפיזור נפלו עשרות דבוקות, שמנו אלפי איש, בקרבת שטח-הצניחה. אך אלה שנחתו במרדרא — ולא טבעו — יצאו מזועזעים וחסרי ציוד. כן לא ניתן היה לחלץ את צרורות הציוד שנפלו לביצות (ביחוד חמור היה אבדן מכשירי הקשר). אלה שלא נרטבו, אך ראו ביצות, חשבו שצנחו ליד הדוב. הם לא ידעו שמצויות ביצות ליד המרדרא, בעור שעל ביצות הדוב היתה להם ידיעה קודמת. וכך אירע שרבים מאנשי-הדיביזיה לא ידעו עד הבוקר היכן הם נמצאים!

המשוכות הכבידו על ראית אותות ההתארגנות ועל קשר בין הדבוקות השונות. הוסף לכך את אש-הקרקע — ותובן התור צאה, לפיה לא הצליחו הגדודים לארגן לעת בוקר אלא כ-100 חייל לגדוד. וחיילים אלה לא רק שרבים מהם לא נמנו כלל על אותו גדוד, או החטיבה, אלא היו לעתים אף מדיביזיה אחרת וכפי שהוזכר כבר חסרו כמעט כל הדרגים אמצעי-קשר.

תוצאה ראשונה לכשלון ההתארגנות היתה שגנרל גאבין, סגן מפקד הדיביזיה, ביטל את ביצוע המשימות העיקריות, שממערב למרדרא. ואם כי נותרו שם שני „גדודונים“, שאחד מהם ישב יומיים באפס-מעשה בגן תפוחים, הופנו שברי שתי החטיבות לפעילות ממזרח למרדרא.

חטיבה 505, שכאמור שפר עליה גורלה, כבשה את סאנט-מאראגליז — אשר נועדה לשמש כבסיס המוצק של הדיביזיה ה-82 — עוד באותו לילה. אך אם ניחס את ביצוע משימתה של חטיבה 505 לצניחה המדויקת בלבד — תהיה זו התעלמות מהגורם המכריע: כושר המנהיגות של שני מג"דים.

ונדרורט, מפקד הגדוד השני באותה חטיבה, שבר את קרסולו השמאלי בצניחה. הוא אילתר לעצמו קב, וכך — בין שהיה מדדה על קביים לבין שהיה נוסע בעגלת-חמושת — הצליח לשלוט ולפקד על הגדוד מבלי לאבד אף שעת קרב, בהמצאו תמיד בנקודת המוקד. כך נהג עד שפונה — לאחר 33 הימים! ויפה אומר גאבין בספרו „לוחמת כוחות-מוטסים“: „כל צנחן אמנם נושא את מטה-המרשל הידוע בתרמילו — אך עד לאותו מועד בו יזכה לתואר זה צופה הוא אל מפקדיו הישירים, שיציגו מופת של מנהיגות אישית!“

קראו, מפקד הגדוד השלישי, נחת בנורמנדיה כשהוא עונד שתי קמיעות: רגל ארנב — ופרסת סוס. אמונה טפלה? יתכן, אך הוא טען כי „זה עזר“. מכל מקום, נחת ברכות באותה פינת-שדה שעליה אמר באנגליה: „כאן תהיה נקודת ההתארגנות!“

טרם השתחרר מרתמתו — וכבר התיצבו לצדו 15 מאנשיו. הוא חילק את ה-15 ל-4 פטרולים, ששלחם לארבעת רוחות-השמים, בלויית ההוראה: „שלחו אלי כל אדם שתמצאו. אתם

אחד הלוחמים

זו; וקרה שאף ספגו אחת את אש רעותה. למפקד הדיביזיה לא היה קשר לא רק עם יחידותיו אלא אף עם הדיביזיה השניה או עם כל גורם שהוא בדרגים שמאחור. עד תום יום ה"ע" לא ידע אם בכלל התקיימה הנחיתה מהים! הוא בדק דרכי-פעולה אפשריות להקמת מעוז, שיחזיק מעמד זמן רב ככל האפשר. כיוון שהיה חסר רכב וקשר, הפעיל את פקודיו על-ידי כך שהיה נע מגדוד אחד לשני. ואמנם מציין הוא כי היה זה היום המעייף ביותר בחייו... בתום יום ה"ע" שלטו החטיבות רק על 40% מכוחות התי"ר שלהם ועל 10% מהארטילריה.

גזרת הדיביזיה ה-101

חוויות הצניחה שתוארו בפתיחה — לא היו מיוחדות רק לקסידי. למעשה, שפר עליו גורלו לעומת התלאות והפגעים שפקדו יחידות אחרות בדיביזיה — שלא לדבר על הדיביזיה ה-82. כ-1500 צנחנים מהדיביזיה ה-101 נהרגו או נשבו; כ-60% מהציוד אבד בביצות או שנפל לשטחים שבידי האויב. בראשונה, הופעל רק חלק קטן מכוחה המאורגן של הדיביזיה למשימות המתוכננות. רבים מיעדים אלה נלכדו על-ידי חבורות קטנות-ביחס, שאנשיהן היו מעורבים: לא רק חיילים מגדודים שונים, אלא אף מדיביזיות שונות.

המטס — ובו 51 דאוני "ואקו" — שנחת בשחר יום ה"ע" לא הביא תועלת מרובה. מספר דאוניס נהרסו בנחתם בחשיכה בשדות-ה"בוקאג" הקטנים. אחרים שקעו בבון או שסיימו גלישתם במקומות התפוסים בידי האויב. ציוד יקר אבד יחד עם האנשים שלידי. בין נפגעי הדאוניס היה גם סגן מפקד הדיביזיה. למרות זאת היה מטס זה, שנחת בחשיכה, בר מזל לעומת המטס בן 32 דאוני "הורקה", שנחת ביום ה"ע" שעה וחצי לפני החשיכה — ושהושמד ברובה.

הפיזור הראשוני הגדול של הדיביזיה — היה בו גם צד טוב, בכך שהגיע את הגרמנים להגנים בהערכת הקף ההצנחה ומקומותיה. לאירודאות זו שבדרגים הגבוהים נתלוה חוסר-יומה בדרגים הנמוכים. תגובותיהן של היחידות הגרמניות היו בעיקרן מתן-אש — ללא נסיון רציני של תמרון או הנחתת מכת-נגד. אחד שאמנם ניסה לנוע היה מפקד הדיביזיה ה-91; אולם מזלו הרע העלהו על אחת החסימות של הדי-ביזיה ה-101. מותו הגדיל עוד את המבוכה, שהיתה רבה גם בלאר-הכי.

חטיבה 502 שפעלה בצפון הגזרה, השיגה את משימותיה בקלות יחסית. את סוללת תותח-החוף — אותה צריך היה לכבוש ולהרוס הגדוד השני — הרס חיל-האוויר על-ידי מפציצי. הגדוד השלישי, שהיה צריך לתפוס ולאבטח את המעברים הצפוניים — התפור פיזור רב. מפקדו לויט-קול. קול, נחת ליד מקום ישוב. היות ולא יכול היה להתמצא, פנה אל הישוב כשהוא מקבץ בדרכו כל מי שפגש — וכך אסף אליו כ-30 איש מיחידות שונות, ביניהם גם מאנשי הדיביזיה ה-82. משנכנס לאותה עיירה, נקש על חלון ושאל לשם המקום; וכך נודע לו שהוצנח ליד סאנט-מארי-אגליז(!). הוא נשא רגליו לכיוון הפוך — ונע אל משימתו. בדרכו הרג מספר גרמנים שהתנגש עמם; ושעה וחצי לאחר אור הגיע עם אנשים ספורים אל המעברים שהיו משימתו. כשעתיים

לאחר שהציב את החסימות החל האויב נסוג בפני כוחות הנחיתה-הימית דרך המעברים. ללא כל אבידה לעצמם קטלו עתה החסימות כ-75 מאנשי האויב. לעת ערב הצליחו להתקבץ תחת פיקוד המג"ד כ-250 מאנשי הגדוד.

הגדוד הראשון, בפיקודו של קסידי, הציב מספר חסימות ליד פוקרויל. את המשימה העיקרית, כיבוש מחנה התותחנים, הטיל קסידי על חבורה שקיבץ מאנשי יחידות שונות, ובראשם סמל בשם סומרס. על-ידי מינוי זה, "משח" קסידי "סרג'נט יורק" חדש *.

סרג'נט סומרס הגדיל לעשות מיוזק בשעתו, בבצעו כמעט לבדו את משימת הגדוד. הוא הרג כ-150 גרמנים — בעוד ה"נמושות" שקיבל תחת פיקודו, ואשר לא הכירם לפני כן, משמשים רוב הזמן צופים פסיביים, המואילים מדי פעם לתת אש-חיפוי לטובת סומרס העוסק לבדו במלאכה.

חטיבה 506 צנחה, כאמור, בהרכב שני הגדודים (הראשון והשני) — בשטח "C". משימת הגדוד השני היתה לתפוס את המעברים מס' 1 ו-2; הגדוד הראשון נועד להיות עתודה חטיבתית. מ-81 המטוסים שהטיסו את אנשי הגדודים לשטח "C" הצניחום רק 10 בשטח-הצניחה. כ-10 מטוסים אלה לא הוטס איש מאנשי הגדוד השני. לפיכך הטיל מפקד החטיבה על מפקד הגדוד הראשון לתפוס את המעברים. כיון שעמדו לרשותו רק 50 איש הסתפק בתפיסת מעבר מס' 1 בלבד.

הגדוד השלישי נועד לצנוח בנפרד, בשטח "D", לתפוס שני גשרים, בלא-פורט ולהבטיחם. אלה מאנשי הגדוד שחזרו מנורמנדיה צריכים להיות מגדולי המאמינים בגורל ובמזל. כשצנחו שבעת אנשי פלגת-הסמנים של הגדוד, נפלו לתוך מלכודת. הגרמנים, שהעריכו את השטח כמקום צניחה ודאי,

* אשר, נוסף על מעלליו כצלף-מסתנן, נתפרסם מאוד ע"י תשור' בחו — שעה שנשאל כיצד יכול היה לשבות, הוא יחיד, למעלה מעשרים גרמנים שנכנעו לו — שהפכה לאמרת-כנף: "כיתרתי אותם" (המערב).

מעט מהתקלות שנגרמו עקב ערבויות חיליים מיחידות שונות. לאחר הטיהור התחילה הדיביזיה בהתקדמות לקרנטאן. כיבושה היה מאורע רב חשיבות, כי עלי-די כך גובש הקשר בין חופי הנחיתה האמריקניים (חוף "יוטה" וחוף "אומהה"). להתקדמות זו מוקדש אצל מרשל אחד הקטעים המרתקים שבספרו.

לויט-קול. קול הוליך את גדודו על פני דייק-עפר מוגבה, שחצה את הביצות. רוחב הדיק לא עלה על מטרים ספורים. הדרך חצתה 4 מכשולים שניתן היה לעברם רק על גשרים. משימת הגדוד היתה: להתקדם על סוללה — ולכבוש מוצב מעבר לביצות. התקדמות של כ-1000 מטר החלה אחה"צ, נמשכה כל הלילה ונסתיימה רק בשעות הבוקר למחרת. היתה זו התקדמות בטור עורפי, בליווי מתמיד של אש ארטילרית ממעל, אש צלפים מהאגפים, ואש תותחים נ"ט בני 88 מ"מ מהחזית. האש של ה-88 הונחתה על הגדוד בדיוק ויעילות מפליאים — כדיוקם של 2 מפציצי-לילה גרמניים, שגרמו, בהפצצת-לילה, ל-30 נפגעים בגדוד.

אם התקדם הגדוד 1000 מטרים אלה במחיר של 40% אבידות בלבד — היה זה רק תודות למג"ד קול.

קול נמצא בכל מקום. משנכשלו המהנדסים בהקמת גשר — אלתר הוא גשר-חי"ר, שמתחו אישית בעזרת 3 חיילים; אם נמשכה התקדמות הגדוד תוך צליפות מהאגף — היה זה הודות לכך שעבר הלוך-ושוב לאורך הטור, כשהוא דוחק באנשיו להשיב אש.

את הגשר האחרון חצה הגדוד בקפיצות-קרב של יחידים, בחיפוי ארטילרי שארך 7 שעות רצופות. עתה צריך היה להתפרס ולכבוש בחיפוי מסד-עשן בית-חור. משום-מה נשתבשה העברת אות ההסתערות ואל קול נצטרפו רק 20 איש מה-250 ששרדו. בהתקפת-כידונים, מהבודדות שבמלחמת העולם השנייה, נכבש היעד — ועליו הגנו עד לערבו של יום-המחרת. קול זכה במדליית הכבוד של הקונגרס — האחת והיחידה שזכתה בה הדיביזיה בנורמנדיה.

לאחר 33 ימים סיימה הדיביזיה את פעילותה. היו לה 3836 נפגעים — שמהם 665 נעדרים ושבוים. מאלה נפגעו ביום ה-ע" עצמו 1240 — מתוך 6600 צנחנים.

לסיכום

הדיביזיה עמדה מול שריון גרמני שהוכיח בשעתו את עדיפותו על כל חילות-השריון האחרים. אמנם פני השטח היו נוחים להגנה נ"ט ומספר הטנקים היה מועט; אך עוד מועט מזה היה מספר כלי-הנשק הנ"ט. תיאוריו המפורטים של מרשל מוכיחים כי די היה במספר תותחים נ"ט בידי חיילים טובים בשביל לבלום את טובי השריונאים של התקופה.

הלכה רווחת, שקנתה לה שביטה בצבאות ה"מערב", אומרת שאין לצנחנים יכולת לעמוד בפני שריון; ולכן משך עמידתם, עד לחבירה, מוגבל לשעות ספורות בלבד. הלכה זו הסיקו

* מתוך-יוטה ועד לשרבורג.

הציבו סביבו מספר רב של כלי-נשק — שפתחו באש עת ירדו הסמנים. בהיותם מעטים ומובחרים, הצליחו לפלס לעצמם דרך ולהחליץ — ואגב אורחא להשמיד שתי עמדות מק"ב. משהגיעה, לאחר 30 דקות, הסדרה ובה הגדוד, הציתו הגרמנים בית — אשר מראש הירו אותו בדלק — והאירו את כל השטח ב"אור יקרות". וכאן שיחק המזל — וחוסר-הדיוק של הטייסים היה לברכה. האות ה"ירוק" ניתן כחצי דקה לפני המועד — כך שמרבית הגדוד נפלה מחוץ למלכודת. צנחנים מ-3 דבוקות שנפלו לתוכה נורו ברובם בעודם באויר כאילו היו פסיונים במסיבת-צייד לילית. ואילו רוב הגדוד, שצנח מחוץ למלכודת, התפור לכל עבר כשחלקו מבוסס בביצות. קציניהם מצעים הגדודי הצליח לרכז 2 קצינים ו-12 חיילים — ומבלי להתמהמה יצא לבצע את משימת הגדוד (!). בעת התנועה הצטרפו אליו עוד 18 איש והוא תפס אחד הגשרים. כשהצטרפו אל "גדוד" זה עוד 5 קצינים ו-16 חיילים — תפס אף את הגשר השני.

פעילות הכוחות לאחר יום ה"ע"

שחר יום ה"ע" + 1 מצא את הדיביזיה ה-82 כשבעיותיה מהיום הקודם בלתי פתורות. עד שעה 0900 לא נוצר קשר עם הקור"פוס. גנרל רידגיי ציפה לתגבורות ובמיוחד בארטילריה ובשריון, כדי לחדש את תנופת ההתקפה. ואכן, בבוקר נחתה חטיבה של נחית-הדאונים אשר סבלה 160 נפגעים. רק לאחר ימים של לחימה עקשנית טוהרו כיסיהם התנגדות. נבלמו התקפות-הנגד והחלה ההתקדמות. בהתקדמות זו לא הופעלה הדיביזיה בשלמותה למשימות התקפיות, ולרוב פעלה חטיבה יחידה — לצד חטיבות-יחידות מדיביות אחרות. בסה"כ עברו על הדיביזיה 33 ימים בחזית. סיכום אבידותיה היה: הרוגים — 457; פצועים — 1440; נעדרים — 2571; שבויים — 12. סה"כ — 4480.

הדיביזיה ה-101 עסקה גם בטיהור כיסי ההתנגדות. בהתקפות על איזור סאנקס-דרו מונט נטלו חלק 4 גדודים מ-3 חטיבות. שביצעו משימתם תוך שחיקה הדדית עם האויב. זה היה את הכלל — ולא את היוצא-מהכלל. כל נסיון להפעיל חטיבה אורגנית שלמה היה כרוך בהעתקת כוחות ובשינויי גבולות-גזרות, דבר שהיה משבש את המערך ההגנתי. ערוב-יחידות זה גרם לא-אחת לשיבושים ולתקלות. שנפלו בחומרתן אך

רבים הלקחים בתחומי התכנון, הלחימה והארגון, אך נצטמצם בנושאים ספורים בלבד. המתעניין בסוגית הלחימה — רצוי שיעיין בספר אחר של מרשל — "אנשים מול אש" — שהרבה ממסקנותיו מושתתות על מבצעי הצנחנים ב"נפטון". כדאי להזכיר נושא אחד: ערוב אנשים מיחידות שונות הפך אנשים מ"לוחמים" ל"פסיביים". ומרשל מנתח ומסביר מדוע מטיבים האנשים להלחם כשחבריהם המוכרים-להם נמצאים לצדם.

לחימה בשריון

הנשק הנ"ט של הדיביזיה ה-82 כלל 6 תותחים בני 57 מ"מ. בזקוקות, מוקשים ורימוני גמון (שקיות ממולאות חומרי-נפץ).

בעיקר ממערכת־ארנהם, בה נשחקו הצנחנים על־ידי כוחות שהסתייעו בשריון רב. אכן נעשו במערכת ארנהם תריסרי שגיאות והן שהביאו למפלה; אך אם בסוף המערכה הוכו הצנחנים — קרה הדבר רק לאחר תשעה ימי לחימה. יצוין כאן כי מסקנותיהם המוטעות ממערכת ארנהם הביאו את הבריטים לידי התפיסות המוטעות שמצאו ביטוין במבצע־סואץ.

סיציליה, נורמנדיה — ואף ארנהם — הם בבחינת ראייה לבלימת שריון והשמדתו על־ידי צנחנים. דבר זה — משמעות מיוחדת לו בימינו, כשמצויים טילים ("SS-11" ודומיהם) שטנחם וכושר־חדירתם עולים על ביצועיהם של תותח־טנק כלשהם. כן מצויים טילים ג"ט* אישיים, טיל הצמוד לרגלו של הצנחן כשהלו קופץ — ואין למעשה הגבלה למספרם בשל נפת מטוסים ודאונים. ברור, איפוא, היתרון ממנו נהנים צנחני שנות ה־60 לעומת צנחני שנות ה־40. הבנת עובדות אלו, ומשמעותן, חשובה לאין שיעור; כי מהן מסקנות לכל הערכת־מצב לגבי הטלת משימות, בגזרה שיש בה שריון אויב, ולגבי משך־העמידה של הצנחנים עד לחבירה.

לחימה בכוחות־מוטסים

עניינו כאן הוא בפעולת הצנחנים. אך ראוי להעריך במספר שורות את התקלות שאירעו מחמת אש הגרמנים — ולהתייחס לסוגית הלחימה בצנחנים. כבר עמדנו על המכשולים שהקימו הגרמנים והתרגילים המשימתיים שתרגלו. כן הכינו ריכוזים־ארטילריים על שטחי־צניחה אפשריים. הסיבה העיקרית שאמ־צעי זה לא הופעל לרוב היתה בחוסר שיתוף־הפעולה בין רגלים לתותחנים. פטרול־הרגלים הגרמניים נעו ללא כל התחשבות בתכניות הארטילריה; ולפיכך נמנעו הגרמנים במקרים רבים מלירות — מחשש פגיעה באנשיהם.

גנרל גאבין, בספרו "לוחמת כוחות־מוטסים", טוען כי החשוב מבין הגורמים החורצים גורל הקרב הוא גורם ההפתעה: לדעתו ינצח הצד שיצליח להפתיע אויבו הפתע־הרבתי. האופן בו יכול המגן להפתיע הוא — לשלול שטחים רבים מהצנח־נים על־ידי מכשול ועל־ידי כך לתעלם לשטחים שיאורגנו בהסתר להיות מלכודות ושטחי־השמדה. שאלה נוספת היא — כיצד להפעיל את מכות־הנגד. הצנחנים פגיעים ביותר בעת ירידתם לקרקע — ולפני התארגנותם. מכאן, שרצוי להגיב נגדם בפרקי־זמן שמשכם דקות. דבר זה מכביד על המגן. בנורמנדיה בזבזו הגרמנים הרבה מכוחם על דבוקות שהוצנחו בטעות בכל הגזרות — אלא שאפקט זה ניתן להשיג גם על־ידי הטעיה מכוונת.

גנרל גאבין מסיק כי עדיף להוציא מספר רב של סיורים שיאכנו את מקומות הצניחה, ורק לאחר הסיורים תופעלנה מכות־הנגד. אך מהמבצע בנורמנדיה ניתן להסיק אף מסקנה הפוכה: די היה במאות ספורות של גרמנים בשטחי־הצניחה, שהסתפקו במתן אש, ללא נסיון הסתערות, כדי שתשתבש התארגנותן של שתי דיוויזיות. אך משהתארגן כוח — לא הצליחו לעצור; והסיבה פשוטה: אין כמעט ל"ירט" כוח ח"ר בתנועתו.

על בחירת יעדי הצניחה

שני הצדדים הניחו כי הנחיתה מהים אפשרית רק בשעת גאות. גישת הגרמנים מוכחת מהעובדה שמכשוליהם הימיים היו

בקו הגאות בלבד. גנרל בראדלי מסביר בספרו** : נחיתה בעת הגאות מביאה את הכוח המוטס קרוב ביותר למוצבי האויב; ההתקדמות ברגל בתוך המים ועל החול החלק מצטמצמת ל־100 מטר. לעומת זאת מצריכה נחיתה בעת שפל צניחה של 500 מטר במים, תחת אש, וללא יכולת להשיב אש — חויה שכבר נתנסו בה האמריקנים בהסתערות על האי טראנה ושעלתה להם באלפי הרוגים.

נשאלת השאלה: מדוע מכל היעדים שנמצאו בגזרות "יוטה", דוקא קו־המוצבים שבה חששו מפניו לא נקבע כיעד לצנח־נים? הרי לו כבשו על־ידי גדוד את 2—3 המוצבים הדו־כית־תיים ששלטו על חוף "יוטה", שכל אורכו היה כשני ק"מ, היו הופכים את שלב העליה לחוף לענין מנהלתי גרידא. כלומר, לא רק שהיו מונעים אבידות מבין האנשים הבוססים במים לפני כיבוש המוצבים***, אלא שכיבוש המוצבים על־ידי צנחנים מהעורף — כיוון שכלפיו לא היו מוגנים יחסית — היה קל וזול מכיבושם מהחזית על־ידי נוחתים מהים. אי־כיבושם של מוצבי־החוף נראה משונה לאור הקצאת גדודים למשימות לא־חיוניות כגון סכר לא־פורט, מחנה (לא סוללת) התותחנים, ומוצבים שונים בעלי חשיבות משנית. אך לא זאת בלבד. הסרת הסכנה שבמוצבי־החוף היתה מבטלת את ההכרח לנחות בשעת הגאות. שחרור מתלות בגאות היה מביא לתוצאות שאי־אפשר כלל להפריז בחשיבותן. יתרון טקטי עצום אחר היה בביטול השפעתם של המכשולים הגרמנים — אשר בעת השפל היו חשופים. על היתרון בתחום האופרטיבי — נעמוד בהמשך הדברים.

צניחת יום או לילה וקביעת שעת ה"ש"

לנוכח עליונותם האוירית של בעלות־הברית, והתקלות שאירעו בדיעבד בלילה, נשאלת השאלה: מדוע לא צנחו ביום — כבכל מבצעים שלאחר־מכן? שתי סיבות היו לכך. את עיקר הסכנה לצנחנים היוו התותחים הנ"מ — ולא מטוסי האויב. אם הפילו התותחים כ־40 מטוסי־תובלה בלילה, נקל לשער מה היו מעוללים ביום. אך הסיבה העיקרית היתה שהנחיתה נקבעה כאמור, לבוקר. השיקולים היו: כוחות הסיוע הימי והאוירי דרשו אור, כדי שיוכלו לסייע באש מבוקרת; כוחות הנחיתה דרשו מסע־גישה בחשיכה; מכאן שהנחיתה צריכה היתה להתבצע בין 30 דקות לשעה־וחצי לאחר אור־ראשון. היה זה בלתי אפשרי להצניח באור־יום, "רכבת" שאורכה כשעתיים־טיסה, להתארגן ולכבוש את היעדים בין אור־ראשון לזמן הנחיתה־הימית; פרק הזמן הדרוש להשלמת פעולות אלו הוא כ־5 שעות. השאלה, איפוא, היא: האם הפתרון שננקט — צניחה 5 שעות לפני שעת ה"ש" — היה הטוב ביותר?

הרי בכך ניתנה לגרמנים התראה של 5 שעות! בחוף "יוטה" לא גרם הדבר לתקלות כיון שעיקר הפעולה בוצע ע"י הצנחנים***, אך בחוף "אומהה", יתכן ו־5 שעות אלה שהונחו לגרמנים להכנות, תרמו הרבה לשואה שהתחַר־

* כמו הטיל הבריטי "ויג'ילאנט".

** "סיפורו של חייל".

*** בגלל טעות־ניווט עלו הנוחתים לא בחוף "יוטה" המקורי אלא דרומה לו — כך שכמעט ולא נתקלו בהתנגדות. סימון חוף ע"י צנחנים עשוי למנוע טעות כזו.

*** הנוחתים מהים כמעט ולא נתקלו בהתנגדות וכל אבידותיהם ביום ה"ע" לא הגיעו ל־200.

ללה באותו חוף. אך עוד יותר חמור הוא שבשעה 0330 נתן רונדשטט פקודת-תזווה לדיביזיות שריון אחת ופקודת-התראה לדיביזיות שריון שניה. הפקודה בוטלה אמנם עלידי יודל. אך נקל לשער מה היה קורה לו הופיעו בצהרי היום 2 דיביזיות שריון באזור הקרבות.

האם לא ניתן היה להמנע מהתראה שאורכה גבל באיולת? לו החלה הצניחה 2-3 שעות לפני עלות השחר, היו רק היחידות הצונחות ראשונה מספיקות להתארגן ולכבוש יעדיהן בחשכה, ואילו האחרונות היו כובשות יעדיהן באור, כפי שארע למעשה. אך לו יועדו הצונחים: ראשונה לתפיסת היעדים החיוניים לעליה בחוף, כגון מעברי הלגונות וסוללת החופים, לא היה העיכוב בתפיסת חלק ממעברי הנחלים שקול בחומרתו להקדמת בואן של 2 דיביזיות שריון.

הפעלת כוחות מוטסים - כיצד?

נבחון עתה אותו חלק של תכנית „קוסאק“* לפיו צריך היה חלק ניכר מהצנחנים לבצע משימות טקטיות, כלומר נוסף על הצניחה המרוכזת של דיביזיה אחת ב„חוף-יוטה“ — כפי שהיתה התכנית המקורית לפני שקרבו את הדיביזיה ה-82. כבר עמדנו על המבוכה שנגרמה לגרמנים בשל ההצנחה הרחוקה של מספר דבוקות. הרי הונאה עלידי מספר דבוקות בחוף „אומהה“ יכלה להביא לתוצאות רבות.

אם נמשיך בקו שפתחנו בו בבחינת התכנית הטקטית — והוא כיבוש מוצבי-החוף עלידי צנחנים, במקום נחתים, וההשתחררות מהתלות בגאות — נגיע להערכה הבאה: אילו הוקצתה כחטיבה לכיבוש קו מוצבי-החוף של „אומהה“ שעליו הגנו חשעה (!) מוצבים כיתתיים ומחלקתיים בלבד, כי אז היו נחסכים לפחות חלק ניכר מ-2000 הנפגעים, שכן מוצבים אלה היו נכבשים מהעורף. אך מה שחשוב עשרת-מונים הוא: היה נמנע אותו תוהו-והוא שגרם לאי-השגת יעדי יום ה„ע“: לפיגור בצבירת האפסניה ובהעלאת יחידות לחוף; וכתוצאה מכך — להאטת ההתקדמות לאחר-מכן לעומק היבשת.

כבר עמדנו על כך שהנחיתה צריכה היתה להתבצע בתחום של 90-30 דקות מאור ראשון. אך גאות בשעות אלו היתה רק בשתי תקופות בכל חודש — כל תקופה בת 3 ימים. ביכרונות איזנהאואר מסופר כי לאחר הסערה של ה-4 ביוני עמדה השאלה אם לדחות גם ב-5 ליוני את ההפלגה. איזנהאואר מתאר את הלבטים הנוראים שהתלבט דחיה ליום נוסף — שאף בו תתכן סערה — היתה עלולה לדחות את המבצע כולו לשבועים (ומענין שכעבור שבועים אלה התחורר ללה העזה בסערות...). לכן נבין את החשיבות העילאית שיכלה להיות להשתחררות מהתלות בגאות. שהרי לו כבשו

* התכנית המקורית שקדמה ל„נפטון“.

את מוצבי-החוף עלידי הצנחנים — יכלו לנחות אח"כ בכל בוקר שהוא במשך החודש. באשר לאסכולת ארנולד, שגרסה צניחה מרוכזת, במגמה אופרטיבית עמוקה-יותר, הגובלת לעתים עם תחום האסטרטגיה — קל לשלול גישה זו. שכן לא זו בלבד שלא היתה מסייעת במאום להיאחזות בחוף, אלא שהיתה גורמת לאבדן הצנחנים, אשר חסרו כל סיכוי לעמידה של שבועות עד לחבירה. אך הרעיון של הכרעה אופרטיבית/אסטרטגית עלידי צנחנים נשאר רעיון שראוי לבחנו. יש להזכיר שרעיונו של ארנולד, להכרעה אופרטיבית עלידי תפיסת מעברי הסאנה, תוכנן שנית לשלב הפריצה מראש-החוף. המבצע בוטל רק בשל ההתקדמות המהירה של הכוחות על הקרקע. רעיון זה בוצע לראשונה עלידי הגרמנים ברורטרם ואחר מכן בכרתים. בשני מקומות אלה היתה לפעולת הצנחנים השפעה החורגת הרחק מתחומי הפגיעה שפגעו ביחידות שלחמו מולם. ההלם של פעולת הצנחנים הכריע את גורל מסעי המלחמה האלה מהבחינה האסטרטגית.

בימינו גדלה יכולת-ההצנחה לאין-שיעור והמטוסים נושאים עד 150 חייל — לעומת 24 בעבר. כן ניתן להוביל בהם טילי „ט“, טילי קרקע-קרקע, תותחי-שדה, תותחים בינוניים ומש-חיתרטינקים. הטילים הנ"ט כשלעצמם — כפי שנאמר לעיל — מקנים לצנחנים יכולת רבה לעמידה בפני שריון — ועלידי כך אף משך עמידה ארוך. ההליקופטרים (מהם בעלי כושר-מטען של 10 טון) מבטלים את התלות בשטחי-צניחה. נראה שההתפתחות באמצעה של לוחמת-צנחנים — היא הנותנת שהתפיסה של הפעלת צנחנים להכרעה אופרטיבית בתנאי-שטח מתאימים, נכונה אף נכונה היא בימינו.

ראינו כיצד פעולת הצנחנים שנועדה לאבטח את התקדמותו של מאמץ ימי ולטייע לו, נהפכה למאמץ עיקרי ששבר את התנגדות הגרמנים בגזרה — עד כי לא נותר בהם כוח להפריע לנחיתה ולתהליך צבירת-הכוח בחוף „יוטה“.

סקירה זו רצופה בחיבורי שלילה: שגיאות-תכנון, טעויות הצנחה, אבידות, חוסר קשר, רפיון רוח-לחימה ביחידות מסוימות וכו'.

נשאלת השאלה: מהו איפוא הגורם שהביא לכך כי למרות האבידות והתקלות השיגה הפעולה את מטרתה? נראה לי שהגורם הבולט ביותר הוא מנהיגות מפקדים ורוח לוחמים. מקצת ביטוי לגורם זה ניתן בסיפור-עלילותיהם של ונדרוורט, קראוז, קול וסומרס. רבות עוד מאלה העלילות המסופרות אצל מרשל (המונה אותן, בצד הבזיונות — ללא משוא פנים!). אכן, נאה מסיים מרשל את ספרו: „כאשר חזרו הצנחנים לאנגליה, נטו אוהליהם ביער שארווד — הוא היער שבימים-מקדם, הילכו בו אנשיו של רובין הוד. ספק“, אומר מרשל, „אם מני קדם שבו להלך בין אילנותיו אנשים שצלחה עליהם רוח-גבורה רמה מזו של צנחנים אלה“.